

De stookwaarde van het landschap

WILLEM BOSMA

LEEWARDEN - In praktisch heel Europa verandert het platteland sneller dan ooit. De wetenschap buigt zich daar deze week in Leeuwarden over.

Op uitnodiging van de Fryske Akademy en de Waddenacademie congresseren 120 geleerden en onderzoekers van de Permanente Europese Conferentie over de studie van het niet-stedelijke landschap. Gedeputeerde Johannes Kramer verklaarde maandag bij de opening trots te zijn op het

tweejaarlijkse congres, dat in Friesland een geweldig studiegebied aantreft. Ook hier zijn grote veranderingen aan de gang, terwijl de openheid en de wolkenluchten de Friezen onder de huid zijn gekropen.

In zijn plenaire openingsvoordracht maakte de Zweedse hoogleraar Urban Emanuelsson duidelijk dat de vraag naar voedsel en brandstof altijd al een overheersende rol heeft gespeeld in de landschapsvorming.

Door de eeuwen strenden landbouw en energieteelt om voorrang. Dat verklaart ook de op- en

neergang van het bosareaal in grote delen van Europa. Maar, zegt Emanuelsson, in feite heeft meer dan de helft van het continent eeuwenlang een gemengd landschap gehad.

Opgaand bos was er toen wel, maar de meeste bossen werden als hakhout of als 'middenbos' onderhouden. Daar werden de bomen niet geroid, maar werden in een cyclus van vijf, vijftien of soms zelfs dertig jaar spruiten 'afgezet' met behoud van de stronk waaraan ze groeiden.

De hakhoutcultuur zorgde voor een halfopen landschap.

Boeren weidden hun vee tussen de bomen en ze paktten van de hazelaars, die takkenbossen voor de bakkersovens leverden, en pasant de noten mee.

Industrie en mijnbouw waren lang niet altijd de vijand van de bosbouw. Hakhoutbossen leverden immers generaties lang de houtskool voor de metallurgische industrie. Pas in het begin van de vorige eeuw raakte het onderhoud van hakhout- en geriefbosjes in het slop.

Ze waren plotseling te arbeidsintensief. Als ze niet werden geslecht, veranderden ze in hoog

opgaand bos. Volgens Emanuelsson heeft dat grote nadelige gevolgen gehad voor de diversiteit aan plant- en diersoorten. „Europa kent eigenlijk geen wildernis. Zelfs de lichte hellingbossen in Lapland en het oerwoud van Noordoost-Polen danken hun biodiversiteit aan kleinschalig menselijk ingrijpen”, aldus de Zweedse plantencoloog.

Emanuelsson brak een lans voor herintroductie van hakhout, vermengd met landbouw en vee-teelt. „Het levert stookbaar hout op en door de open structuur een goede omgeving voor vee en ge-

wassen. Biomassa is niet afhankelijk van plantages.”

De laatste resten traditioneel hakhoutareaal liggen in Noordwest-Roemenië en in de Jura, maar ze staan onder grote druk van rationalisatiesubsidies van de Europese Unie. „Er reservaten van maken helpt niet. Het is een oud cultuurlandschap. De regelmaat van de oogst is essentieel.”

Woensdag gaan de landschapsgeleerden een kijkje in de provincie nemen, waarbij ook het houtwallengebied bij Twijzel wordt aangedaan. De conferentie wordt afgesloten op Terschelling.